СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 212. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 30. жовтня 1943. No. 212. Jersey City, N. J., Saturday, October 30, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016
THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Рузвелт запевняє чехів та Европу про свободу

ВАШИНГТОН. — З нагоди святкування 25-ліття незалежности Чехословаччини президент Рузвелт вислав послання й побажання на руки чеського президента Едварда Бенеша. В посланню сказано між ін.: „Ми заявляємо, що витривала відвага і посвята й жертви для демократичних ідеалів усіх чехословаків і всіх свободолюбних народів у цих часах проби не будуть даремними. Населення Злучених Держав прилучується до моїх побажань для вас і ваших земляків по всіх усюдах із довірочним запевненням, що змагання Обєднаних Держав постійно приспішують поворот свободи для Чехословаччини й Европи".

Аліянти наступають на Соломонських островах

У вівторок уночі й в середу ранком аліянти висадили свої сили на острови Моно й Стерлинґ, котрі належать до ґрупи Трежері, а положені на полудне від острова Бавгейнвил. Цим вони почали нову фазу кампанії за розбиття японських баз у північній частині Соломонських островів.

Комунікат з головної кватири ґен. МекАртура каже, що аліянтські сили стрінулися зо слабим спротивом ворога, котрий відступив на горби. Перед висадженням сухоземних військ аліянтські кораблі збомбардували сильно острови Трежері. Аліянтські війська мали тільки малі втрати.

ДЕРЖАВНІСТЬ ЦЕ МИРОВИЙ ЧИННИК — КАЖЕ ГУВЕР.

КАНЗАС СИТІ. — Перед стейтовою торговельною палатою виголосив бувший президент Герберт Гувер промову, в якій сказав: „Я піддаю думку, щоб люди, які плянують мир, втілили в свій спосіб думання ідею, щоб держави втримали свою повну незалежність і суверенність... Тривалий мир не може бути побудований на здачі незалежности й суверенности держав, але мусить бути побудований на співпраці вільних народів... В державности („націоналізмі") лежить свобода народів, їх незалежність, їх суверенність і їх рівні права".

ХОЧУТЬ РОЗБУДУВАТИ УКРАЇНСЬКУ БУРСУ В САСКАТУНІ.

Поверх 700 фармерів, робітників, учителів та склепарів, разом із 14 священиками й еп. кир Нілем Саварином, ЧСв. В. В., три дні — 9. 10. й 11. жовтня радилися над справами Братства Українців Католиків Канади та Бурси ім. Маркіяна Шашкевича. Вони вислухали ряд промов визначних осіб на 12. з черги Провінціональнім Зїзді Б. У. К. в Саскатуні. Між важнішими рішеннями, що їх приняв зїзд, була справа будови нової, більшої Бурси, бо теперішня Бурса вже зовсім не відповідає потребам. В ціли збирання фондів рішено перевести контест популярности. — (Українські Вісти").

НІМЦІ ГРАБУЮТЬ УКРАЇНУ.

АНКАРА, (ОНА). — Німецький господарський диктатор на Україні видав розпорядок пообтинати українським коням хвости. Він каже, що Німеччина потребує кінської шерсти, і місцеві урядовці на Україні повинні її достачити. Каже приказ: „уважайте, щоби у вашому районі не було припасів збіжжа, овець і коров, які не булиб на списку до вивозу до Німеччини. Будьте готові до виїзду в протязі 48 годин. А тимчасом — збирайте кінські хвости".

ВОСЬМА АРМІЯ ДОБУЛА 8 МІСТ В ІТАЛІЇ.

І восьма британійська армія й пята американська армія знову добули більше території від ворога в Італії. Поважніший з них поступ зробили британійські війська ґенерала Монтґомері, котрі забрали в завзятих боях від німців 8 міст. Канадійські війська цеї армії перейшли ріку Біферно.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПРО ВІДВОРОТ НІМЦІВ З УКРАЇНИ.

БЕРН, (ОНА). — Кореспондент берлінського часопису „Локал-Анцайґер" доносить з українського фронту: „Наше військо переносить страшні муки. Ворог є впертий, напастливий і сильний. Наші вояки мусять докладати всіх сил, щоби його стримувати. Днями бються, а ночами втікають. Бредуть в болоті по самі коліна. Вояки вже не спали по кілька ночей і дуже змучені. Мащерують тихо і сумно. Дощ ллється, як з цівки. Ніхто з них не має на собі рубця сухого. Машерують так вже третий день і ніхто не знає, коли перестануть, бо ворог їх переслідує і зявляється там, де його найменше можна сподіватися. Вояки непевні коли, де, і як їм прийде відбиватися. Чуються непевні, оглядаються позад себе.

„Вчора в ночі я бачив, як вони опускали нові позиції. Не хотіли цього робити, але мусіли, бо ворог так сильно їх обстрілював, що не могли здержатися. Я машерував разом з ними в темну, осінну ніч і переживав з ними душевні і фізичні болі. Ми час від часу приставали й оглядалися, як горять села. Здавалося, що поломінь сягала до самого неба і хотіла його запалити. Це, здається, була одинока радість наших вояків, бо знали, що як ворог туди дійде, то нічого не застане. Все з димом піде. Шкода було палити ті гарні, тихі українські села. Але приказ є приказ".

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ! Памятайте, що воєнний бонд у вашій хаті це доказ вашої вдячности до тої землі що вас приняла за своїх синів і дочок. Це теж доказ, що ми вміємо дорожити

КАРТА УКРАЇНИ ПО ЕСПАНСЬКИ.

У Буенос Айресі, в Арґентині, вийшла карта України. Карта носить напис: UKRAINA, TIERRAS COZACAS, себто: Україна, землі козацькі. Видана в розмірах 32×23 цалі. На карті подане імення інж. Б. Милинського.

Головна карта в середині нето етноґрафічна, нето політична. Нібито подає етноґрафічну територію України, але пропускає Лемківщину. Подає теж ріки, гори, більші міста й залізниці. Тут навіть розбіжний перегляд теж відкриває поважні пропущення; наприклад подано залізницю з Коломиї до Делятина, а пропущено важнішу зо Станиславова до Делятина.

Карта має кромі цього шість втручених карт, з котрих одна подає розміщення природних топлив, друга розселення українців по Европі й Азії, третя поширення українських поселень у різні епохи, четверта розміщення лічничих вод, пята розміщення металевих мінералів, а шеста розміщення мінералів металюрґічних.

Автор мав немало клопоту з віддаванням українських назв еспанською азбукою, що не знає зовсім деяких українських звуків, як: ж, ц. Автор радив собі в таких випадках звичайною англійською транслітерацією цих звуків, переписуючи „ж" на „ZH", а „ц" на „TZ". Пощо одначе треба було писати Херсон через „KHERSON", себто переписувати звук „х" на „KH", коли в еспанськім правописі на це є приняті знаки?

КИТАЙСЬКА ОФЕНЗИВА З ДОПОМОГОЮ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІТАКІВ.

Китайські війська, з поміччю американських летунів, почали в вівторок проти-офензиву проти японців над рікою Салвін недалеко границі Бурми, в китайській провінції Юнан. Атаку почали американські бомбовики, скидаючи на ворожі лінії 55 тон бомб.

НІМЕЦЬКЕ ПОЛОЖЕННЯ НА УКРАЇНІ ПОГІРШУЄТЬСЯ.

Російські війська ґенерала Тельбухіна, поступаючи по ногайських степах зо скорістю 12 миль на добу, добилися на віддаль 26 миль від долішнього Дніпра. Далі на північ, в закруті Дніпра, червона армія, відбивала постійні протинаступи німецьких відділів піхоти й повзів. У Білорусі червона армія добилася на віддаль 25 миль від Вітебська.

Берлінське радіо каже, що російські війська відкрили нову офензиву на північ від Гомеля й „тимчасово" проломали головну лінію німецької оборони. Берлінське радіо так описувало совєтську силу на російськім фронті: „На одному відтинку росіяни зібрали таку силу, що один вояк припадає на кожний ярд, один ґранатир на кожних 7 ярдів, одна полева гармата на кожних 15 ярдів, а много-дулова гармата на кожних 40 ярдів". Німецьку головну команду на російськім фронті пересунено назад до Одеси.

ЗАГАДОЧНА ЗАЯВА.

До Канади виїхав перед близько двома тижнями д-р Л. Цеґельський, який останніми місяцями постійно перебував у Філядельфії. Він уладив в Канаді низку лекцій, а одну таку лекцію виголосив на зазив Братства Українців Католиків у Виніпеґу. На цій лекції, за звідомленням деяких ґазет з Виннипеґу, мав д-р Цеґельський сказати, що найкращим виходом з теперішнього положення в Европі булоб обєднатися під Радянською Україною з Києвом як столицею. У шість днів після цієї лекції у щоденнику „Фрі Прес" у Виніпеґу появилася така оповістка: „Як предсідник доміняльної екзекутиви Братства Українців Католиків Канади бажаю заявити, що братство не солідаризується з опінією, висловленою на згаданій лекції... Згадана лекція була перша й буде остання, яка, на жаль, була влаштована нашим братством. о. С. Семчук, Виніпеґ 7. жовтня 1943 р.".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

На поміч Военним Фондам

Томас Е. Дюї, губернатор стейту Ню Йорк, видав зприводу кампанії за жертвами для першої збірки для „ЮСО", вимовний заклик. Його слово має в тій справі надзвичайну вагу.

Коли він кермував тоді тою першою кампанією, намічена діяльність „ЮСО" не була ще велика. Край був ще в мирі, хоча він був у военнім світі, і міг такої сподіватися й для себе. В краю була загальна апатія для такої справи, як здорова розривка для воюючих людей, ба навіть дехто представляв таку кампанію за военну пропаганду.

З Перл Гарбором це змінилося. Люди зрозуміли сумну дійсність. Край найшовся в війні, служба „ЮСО" стала пекучою потребою. Нині клюби „ЮСО" приймають кожного місяця понад 16 міліонів відвідувачів у своїх 2,400 клюбах і осередках, розкинених по краю й поза краєм. Для них „Юсо" значить більше, ніж ми можемо собі уявити. Це для них немовби дім, де вони можуть написати, прочитати, послухати музики, найти поміч у різних справах, розірватися здоровою розривкою.

Рухомі відділи „ЮСО" йдуть за армією. Вони є на кожнім военнім театрі: в Англії, Африці, на південному Пацифіку. Його діяльність за останні два роки зросла непомірно.

Всякий, що доцінює таку роботу для воюючих сил нашого краю, не відмовить щедрої жертви на Державний Военний Фонд.

Американці виборці й німецька армія

Цікавий розслід зробив відомий Американський Інститут Публичної Опінії під кермою д-ра Джорджа Ґелопа. Питався він американських громадян, управнених до голосування, за відношення до німецької армії, а саме: чи робити мир з Німеччиною, як тільки німецька армія поверне назад окуповані нею краї? Чи треба з нею воювати аж до повного зломання німецької сили?

Зогляду на те, що окупація широких країн німецькими збройними силами це була головна ідея Гітлера, здача цих територій означає властиво повалення Гітлера. Маємо отже тут перед собою питання справді практичне, колиб повірити донесенням з Німеччини про назріваючий в Німеччині проти-Гітлерівський переворот. Тому зовсім начасі питається Ґелоп американців: чи з поваленням Гітлера мали би Обєднані Держави миритися з німецькими генералами?

Якби американський народ мав про цю спарву вирішати нині, то він був би нині противний накладанню з німецькою армією, бо за такий мир заявилося тільки 24% допитуваних людей. Зате 70 процентів, себто на кожних 10 допитуваних аж 7, заявилося за продовжування війни аж до повного зломання німецької збройної сили. Ще замітніше явище в тому, що з допитуваних тільки 6 процентів не виявляє в цій справі більшої прихильности для одної або другої пропозиції.

Цей вислід дав розслід по всіх стейтах Америки, при чому жінки висказувалися звичайно ще завзятіше, ніж чоловіки.

Як це звичайно діється в демократичних країнах, такі настрої зовсім зрозуміло, мають велике значіння для політики уряду в заграничних справах.

„СЬВІТ" ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ.

Під таким наголовком містить редакційну замітку нюйорський щоденник в польській мові, „Нови Сьвят". Сказано в цій замітці таке:

„Радіостація „Сьвіт" обговорює заклик д-ра Кубійовича до українців, щоб вони стримувалися від насильств над поляками і від нарушування прав. Подібний заклик проголосив теж митрополит Шептицький.

„Радіостація „Сьвіт" вважає ці зазиви як спроби погодитися з поляками. Вона стверджує, що поляки із свого боку хочуть співпраці з українцями. „Сьвіт" каже, що поляки радо хотіли би бачити українців серед поляків, одначе поляки не будуть могти співпрацювати з такими колами, що нарушують право і допускаються насильств. „Сьвіт" заявляє, що тепер прийшла остання хвилина для порозуміння між поляками й українцями, бо мрії про німецьку поміч перемінилися в німецьку неволю".

Це дослівний переклад замітки, поданої в ґазеті „Нови Сьвят". Впадають в очи такі вислови: „...поляки радо хотіли би бачити українців серед поляків". Це малоб говорити за співпрацю з українцями. Що сказалиб так поляки, колиб українці написали про них: „Ми булиб раді бачити поляків при праці серед українців?"

Другий загадочний вислів це відкинення співпраці тих кол, що „нарушують право". Яке право? — треба спитати. Чи може це давне польське державне право, що санкціонувало насильства над українцями?

„ПАТ" ПОДАЄ ПРО НІМЕЦЬКІ ПРИГОТУВАННЯ ЕВАКУАЦІЇ ЛЬВОВА.

Польська Телеґрафічна Аґенція подає, що німецька окупаційна влада приготовляється вже до евакуації Львова. Всі важніші будівлі підміновано, аби їх перед евакуацією висадити в повітря. Мають в цей спосіб виса дити просто все, що може представляти якунебудь вартість для будучих окупантів.

При тому німецькі вояки оповідають собі, що німці знищуть усі більші міста Европи.

Рівночасно зо скріпленням підземної боротьби населення проти німців, керівники поновляють свої заклики до українців і литовців, аби скористали з останньої нагоди для протиділання німцям на спілку з поляками. Рівночасно з німецькими приготованнями до евакуації Львова йдуть німецькі заходи посварити зо собою українців і поляків. За заявою польських підземних організацій німцям удалося найти між українцями деяке шумовиння, яке пішло на нищення всього, що польське. В місяці вересні ті банди в 40 місцевостях „Малопольщі" вбили 70 поляків. Місцеві поляки одначе вірують, що відповідальні чинники української суспільности ясно відгородяться від діяльности невідповідальних людей, оплачуваних німцями, та що за такою деклярацією піде чинна співпраця з польським підземним рухом.

НІМЦІ ЗЛІКВІДУВАЛИ УКРАЇНСЬКУ ШТУРМОВУ ДИВІЗІЮ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Польські кола в Лондоні заявляють на основі донесень з Польщі, що німці зліквідували українські штурмові дивізії. Першу з таких „штурмових" дивізій німці створили були ще минулого року. Вони робили їй великий розголос в пресі і покладали на ню великі надії. Німецькі урядовці брали активну участь в загальних орґанізаційних вічах і казали, що українці тримають з ними.

Чому саме німці зліквідували українські штурмові дивізії, ще точно не знати. Кажуть, що окупаційна влада занедбала намовляти українське населення до активної участи на совєтському фронті.

При тім треба зазначити, що про ті українські штурмові дивізії взагалі ходили закордоном фантастичні вісті. Німецька преса описувала організацію таких принадними красками і викликала враження, що українці співпрацюють з окупантами. Потому показалося, що українське населення в Україні симпатизувало з підземним рухом і сприяло партизанам.